

חייו ומותו של סופר * מחשבות אדמה בזירמת

הקיי" של ויזלטיר * רומן אהבה לא מצונזר של שלום עליכם

הרגום

ייסורי ברדלי

בשנים האחרונות ראויאר בתרגום לעברית כמה רומנים פרי-עטה של הסופרת הבריטית איריס מרדוק (ורדי אהבה — בהוצאת עמית; חלומי של ברנו — בהוצאת עם עובד; הברחה מן הקוטס — וארמון חוול — בהוצאת בוסתן; הראש הכרות בהוצאת זמורה, ביתן, מודן). בימים אלה ראה-אור בתור גום לעברית ספר נוסף של מרדוק, הנטיץ השחור *.

ספר זה חושף את עולמו של ברדלי פירסון, סופר כושל ואוטורי מודק, הבוחן את חיינו כדי למצוא חומרים, ש יעניקו עוצמה לספר אותו מתכוון לחבר, ולזכות בעזרתו בהחלה, לה הוא ראויו לדעונו. הנטיץ השחור נפתח ב- הקדמת העורך, בעקבותיו באה ההקדמה של ברדלי פירסון, אח"כ פרק ש- שמו סיפורו של ברדלי פירסון, ולסיום, תוספת מאת ברדלי פירסון + ארבע תוספות מאת הנפשות הפועלות ולסיום תוספת העורך.

איריס מרדוק משלבת בספר את מאבקי היצירת של אדם עם סיפור אהבה טרגי למדי. גיבורו, ברדלי פירסון, מתאר את עצמו כך: "אני בן חמישים ושמונה. אני סופר... כדרך כלל נרתי לכדי אחרי אשתי וגם לפני, היו נשים אחרות שעליי הן לא אדבר... כמרבית הייחעבודה הרשמיים שלי הייתי מפקח-מס. עבודתי כמפקח-מס משובש שהייתי אנוס להרוויח את לחמי, וידעתי שלעולם לא ארוויחנו כסופר... אולם כאשר ויתרתי על מישי- רד מס-ההכנסה ויכולתי לשכת כל בוקר ליד שולחן-הכתיבה שלי בבית ולהשוב את כל המחשבות שרציתי, נוכחתי שאין לי מחשבות בכלל...".

את "סיפורו" פותח ברדלי במילים: "מכחינה רדאמאטית יכול להיות משישם ביותר שאתחיל את הסיפור ברגע שאני נולד כאסין צילצל אלי ואמה, ברדלי, התחיל לבוא הגה בקבשה, אני חושב שזה עתה הרגתי את אשתי...". ברדלי, העומד לצאת לבית בכפר על מנת לחבר את ספרו הגדול, נקלע למחרוזת של אי-רוצים, דרמטיים וטראגיים. אל-ברדלי באסין הינו ההיפך מברדלי — הוא סופר מצליח, המייצר מדי שנה רומן פולארי, וזוכה לתהילה. הוא יריבו התת-הכרתי של ברדלי. כמו בטרנדית היוונית, שיגרת חיי האפרוריים של ברדלי נש-בת בבת אחת, ומכל הכיוונים האפ-שריים גרושה, ברדלי, אשתו שבה מא-צות-הברית ללונדון. אחותו המבוגרת נמ-לטת מבעלה ומחפשת מיקלט אצל ברד-לי. כל עולמו משתבש, בדומה לאחד מתי-אוריו: "החולים קופצים על ברכיהם של שונאי חתולים...".

אשתו של ארנולד באפין, רייצ'ל, הר-פכת את מהרה להיות... אחת השחקניות הראשיות, כמובן מכריע, אולי השחקנית הראשית בדראמה שלי... ארנולד באפין מכה את רייצ'ל, חושב שהרגה, ומזעיק את ברדלי, המגלה כי היא בחיים, אך נעלבת וממורמרת (הוא שלה אותי לגי-הינבו. הוא נמל ממני את כל חיי. הוא השחית את העולם...), בעוד ארנולד מס-ביר לו: "רייצ'ל ולי חייני-נשואים מאושרים מאוד... וברדלי מהרהר: "אני זו תעלומה הם הנישואים. איזה עולם מזור ואלים, עולם הנישואים. שמחתי להיות מחוזה לו...".

* איריס מרדוק — הנטיץ השחור; ברית: חיים גליקשטיין; הוצאת זמורה, ביתן, מודן; 354 עמודים (כריכה קשה).

בצאתו מביתו של ארנולד באפין, פו-גש ברדלי את בתו, ג'וליאן באפין. היא מספרת לו: "הבט, ברדלי, זה העניין. החלטתי להיות סופרת... אינני רוצה להיות סופרת כמו אבא, אני רוצה להיות סופרת כמוך...". היא מבקשת רשי-מת ספרים לקריאה, והוא מומין אותה לבוא למחרת לביתו.

בבוקר כותב ברדלי מיכתבים לארנולד, לג'וליאן, למארלו (אחיה של כריסטיאן גרושתו), ולכריסטיאן ("אין לי שום רצון לראותך ושום עניין לשמוע עליך. איני רואה שום סיבה שדרכינו תצמלכנה, ואהיה אמיר תודה על המשך ניתוקנו הנמור..."). או מגיעה לביתו אחותו פרסיליה, שמבשרת לו, "עזבתי את רוג'ר... ובו-לעת כמות גדולה של כדורי-שינה. ברד-לי נבהל, ותוך זמן קצר, מגיעים כמעט כל גיבורי הרומן לדירתו הקטנה, ו-רייצ'ל מספרת לו: "אשתך לשעבר הגיעה, ארנולד הס-ביר כי אחותך ניש-תה זה עתה להס-אבד. אשתך לשע-בר הרגישה שאין זה הזמן המתאים למיפנש רעים, היא נמונה מן המקום וארנולד ליווה אי-תה...".

ארנולד מוסר ל-כריסטיאן את מיכ-תבו של ברדלי, ו-היא מומינה את ברדלי לבקר אר-תה. היא מספרת לו על בעלה האמ-ריקאי שמת: "הוא היה באמת חתיכת טומטום אמריקאי...". כריסטיאן מנסה לש-בור את שכבות-המגן של ברדלי, אך ללא הצלחה יתרה. כאשר הוא שב לדירתו, מצליחה אחותו לשכנע אותו לנסוע ל-בריסטול, לטול מביה את תכשיטיה. שם פוגש ברדלי בבעלה, המזמין אותו ללגימה, ומציג לפניו את האשה שבחב-רתו: "הי, היא מריגולד. אהובתי...". ומספר לו שהיא בהריון.

כריסטיאן לוקחתי בינתיים את פרסיליה להחלים בביתה, וכאשר ברדלי שב מ-בריסטול, הוא אינו מוצא את כוחות-הגנש לספר לאחותו את האמת אודות בעלה. רייצ'ל מתאהבת בברדלי, ובאחת מפגישותיהם: "רייצ'ל קרבה את כסא-המרגוע שלה לכמי, יכולתי לחוש את המשקל הממוך של גופה המדולדל מושך בכוח הכובד את גופי. היא כרעה ורועה מתחת לזרועי ובצורה מפורקת בעצם הח-זיקה בידי. כך עשויים שתי גוויות לפרך זו את זו בצורה נצחית ביום תחיית-המתים...". וברדלי מספר לה על ביקורת של-שילית שכתב על סיפורו האחרון של בעלה.

למחרת בבוקר מגלה ברדלי על מיפתן ביתו מיכתב מרייצ'ל, שכותבת לו: "אין אני מתכוונת לרמון קל. אני מתכוונת לאהבתך...". ובהמשך היא מעירה: "קראתי את הביקורת ואני מצרפת אותה למיכתב הזה. אני חושבת שאינך צריך לפרסמה. זה יכאיב לארנולד מאוד. אתה והוא חייבים לאהוב זה את זה...". כמעט במקביל, מתאהב ארנולד באפין, בגרו-שתו של ברדלי, כריסטיאן. כריסטיאן מנסה לפתוח את סגור לבבו של ברדלי, ונכשלת שוב. בינתיים, במפגש נוסף עם רייצ'ל, היא מנסה לפתוח אותו ("אה, ברדלי, הבט, מספיק עם הויכוח הזה. בוא נתפסט...").

בתה של רייצ'ל, ג'וליאן, מגיעה לדי-רתו של ברדלי. הם משוחחים, היא מדברת

שטויות וברדלי מתאהב בה, בריחה, ובני-עוריה: "ההירות וחרדה סיכנוני עם ריי-צ'ל, וקינאה (בארנולד) ורחמים, ומין אהבה, וכוודאי השמעה של השוקה גור פנית סירוגית... התאהבתי בג'וליאן. כי איזה שלב משיחתנו תפסתי זאת, קשה לקבוע...".

את תחושותיו הוא מתאר: "וראי הר-גשתי כי נולדתי מחדש. הרגשתי שאני מפואר גופנית, כפי שארם עשוי להרגיש בתמיהה צנועה ביום תחיית-המתים. אכזרי היה עשויים המאה או שושנים או דונג חיוורין...". כאשר פוגשת בו רייצ'ל היא אומרת: "אתה נראה בריא גורא היום. אתה נראה צעיר יותר...". בפגישה עם פרסיליה, המתגוררת אצל כריסטיאן, מבשרת האחות "החלטתי לשוב אל רוג'ר...". ואז מספר לה ברדלי, כי רוג'ר חי עם מריגולד, ושהיא בהריון. האחות ה-מומה אומרת: "ואולי אני אוכל להעביר את זמני כפריות דברים קט-נים כשביל התי-נוק...". כריסטיאן מנצלת ביקור זה של ברדלי אצל אחותו, ואומרת: "אתה יודע ש-אני פשוט אהבתי אותך...". ומבקשת ממנו לנשק אותה. ברדלי עוזב את אשתו ואת אחותו המבוגרת, ויוצא לפגוש את ג'ו-ליאן הצעירה. הם סועדים במיסעדה, ובטרם פרידה הוא מנשק אותה. היא מומינה אותו לקונצרט בבית האופרה המלכותי. באחד הערבים ה-באים, בשל התרגשותו הרבה, יוצא ברדלי מאולם האופרה ומקיא. הוא מספר לג'וליאן את דבר אהבתו, והיא משיבה: "האם העובדה שסיפרת על אהבתך — שמה קץ לאהבתך? ואו היא מודה: "ברדלי, אני אוהבת אותך... כל חיי. תמיד אהבתי אותך...".

ג'וליאן מגלה את דבר אהבתם לה-רי, ארנולד ורייצ'ל. הם המומים. שני-הם מגיעים לדירתו של ברדלי, ושיחתם התוקפנית מסיימת באזהרתו של אר-נולד לברדלי, "אני לא ארשה ששתי תינקו...". ההורים כולאים את ג'וליאן, אך היא מתחמקת משם, ומתארת לברדלי את אלימותם. צמד האהבים, הסופר המז-דק ובתי-ידידיו הצעירה מסתלקים מלוג-דון אל הבית הכפרי. הם חיים בשלווה כמה ימים, עד שמגיע לברדלי מיברק מכריסטיאן המבקשת ממנו להתקשר אליה. הוא מתקשר, והיא מספרת לו שאחותו התאבדה. ברדלי אינו נחפז, אינו מספר דבר לג'וליאן, ומתנה עימה אהבים. אז פורץ לבית הכפרי אביה, ומספר לה על

התאבדותה של פרסיליה. היא רואה בכל חוסר-אמון מצידו של ברדלי, ולמות שאינה נערתת להפצרותו של אביה לשוב עימו ללונדון, היא מודיעה לברדלי שהכל ביניהם תם.

כאשר מתעורר ברדלי בבוקר, הוא מגלה כי ג'וליאן נעלמה. הוא יוצא לחפש אותה, אינו מוצא אותה, ומגיע ללונ-דון. לווייתה של פרסיליה קודרת כמז-כתייה. ברדלי מגלה אחרי הלוויה שג'ו-ליאן יצאה עם אביה לאיטליה. רייצ'ל אומרת לו: "לפני שבועיים נשקת לי בהתלהבות ושכבת לידי במיטה. עכשיו אתה מקווה שאאמין כי פיתחת אהבת-חיים לבתי תוך ארבעה ימים. אתה מצרפה שאני אאמין בכך...". אחרי שיצאת רייצ'ל מקבל ברדלי החילה עם ספריו

סופרת מרדוק ואחרי האמנות אין עוד

של ארנולד, וקורע אותם לגזרים. בוקר נוסף מביא לברדלי מיכתב מג'ו-ליאן, המסבירה לו "אילו רק הייתי קצת יותר מבוגרת הייתי יודעת מה לעשות לטובת שנינו. היה משהו יפה שאני מר-גישה שאני קולקלתי...". ברדלי משובה בעיני רוחו את אהבתו לג'וליאן לאהבת דאנסה לביאטריצ'ה הצעירה.

כאשר מחליט ברדלי לנסות ולאסוף את שברי רגשותיו ולשוב לביתו הכפרי, הוא מקבל טלפון מרייצ'ל המזעיקה אותו לבי-תה. בהגיעו לשם, הוא מגלה בגינתם מראה עגום: "ארנולד שכב על הרצ-פה סמוך לחלון. השמש זרחה מן הגן... ארנולד שכב במצווד, פרסו מונבהות... עיניו היו עצומות למחצה, מגלות נצנוץ של נגל-עין לכן... רם נקרש על שערו חסר הצבע...". רייצ'ל ממררת בככי. היא הרגה את בעלה. ברדלי מומין אמבולנס ומיטטרה, וכעבור זמן-מה הוא נלקח ל-תחנת המיטטרה, ושם שואלים אותו: "מדוע הרגת את ארנולד באפין?";

"עשיתי רושם עלוב כמישפט. במשך זמן קצר הייתי הגיבור הבלתי-ספולארי ביותר באנגליה. סופר הורג את חברו מקנאה, שינאה בנלה הצלחה סיכסכה בין הסופרים, וכן הלאה...". ברדלי כווד במישפט, מסרב להודות באשמה, ובית-המישפט מוצא אותו "כאדם בלתי מצי-אותי". ברדלי משלים בכלא את חיבור "סיפור הגדול". עלילת סיפורו נפתחת בנסיון של ארנולד לרצוח את רייצ'ל, ומסתיימת ברצח ארנולד בידי רייצ'ל ובהאשמתו של ברדלי.

בפרק "ארבע תוספות מאת הנפשות הפועלות" מובאים דבריהם של כריסטיאן, של אחיה של כריסטיאן, של רייצ'ל ושל ג'וליאן. בתוספת העורך: מספר זה: "ידידי היקר ברדלי פירסון מת. הוא מת כפית-הסוהר מפרץ דוור, ש-התפתח זמן קצר אחרי שסיים את ספרו. הייתי האבל היחיד שלו". הוא מסכם את דבריו במסר של מרדוק: "האמנות מכפרת את האמת היחידה שהיא חשובה כסופו של דבר. זהו האור שעל פיו ניתן לתקן דברים אנושיים. ואחרי האמנות אין עוד. הרשו לי להכתיבם כולכם, ולא כלום".

סיפרה של איריס מרדוק הוא רומן מרגש וחכם. גיבורו הוא קדוש-מעונה אסיר-אהבה. זהו רומן עמוס בהגיגים על החיים, על יחסים בין בני-אדם, על תביעות ועל השקת. מרדוק מוקיעה גם בספר את כל הערכים הבריטיים, על צביעותם ושמרנותם. זהו ספר מכאיב וחסר-רחמים של סופרת מוכשרת.

שירה

בשלות

מאיר ויזלטיר, משורר בעל פוטנ-ציאל שירי רב, לא הצליח במשך שנים רבות להפיק מתחת ידו ספר שירה מגו-בש. ספריו של ויזלטיר מכילים שירים מעולים בצד שירים הלווקים בחסר. בתו-דש שעבר פירסם ויזלטיר קובץ שירים הנושא את הכותרת מוצא אל הים*, קובץ שעלתו היא בניבושו, ובגיבוש אמצעי הביטוי השיריים של משורר זה. זהו קובץ שירים בוגרים ובשלים. כבר במחזור השירים הראשון שלו מחשבות אדמה בזירמת הקיי, מציג ויזלטיר מחדש את תעודת-הזהות שלו כמשורר: "מתוך שנה רוויה אני מתעורר עם אהבה למי-לים. / אהבה ישנה מתעוררת במפתיע

* מאיר ויזלטיר, מוצא אל הים — שירים; הוצאת ספרי סימן קריאה והר-צאת הקיבוץ המאוחד; 88 עמודים (כריכה רכה).